

Nevaisingumas kaip trauma moteriai ir šeimai

LSMU doc. dr. Giedrė Širvinskienė
LSMU lekt. Aušra Norė

Nevaisingumas ir psichinė sveikata. Ką sako mokslas?

- Greil AL., Schmidt L., Peterson B. Understanding and treating the psychosocial consequences of infertility. In: Wenzel A.(ed) The Oxford handbook of perinatal psychology, 2016
- Fallahzadeh H, Zareei M, Mirfard Abadi H, Momayyezi M, et al. The comparison of depression and anxiety between fertile and infertile couples: a meta-analysis study. Int J Reprod Biomed (Yazd) 2019; 17: 153–162.
- Mahlstedt P, MacDuff S., Bernstein J. Emotional factors and the in vitro fertilisation and embryo transfer process. Journal of IVF and embryo transfer 1987;4:232-236
- Becker G. The elusive embryo: how women and men approach new reproductive technologies. Berkeley: university of California press. 2000.
- McCarthy M. Women's lived experience of infertility after unsuccessful medical intervention. The journal of midwifery and women's health 2008;53:319-324
- McBain T., Reeves P. Women's Experience of Infertility and Disenfranchised Grief. The family journal: counselling and therapy for couples and families 2019;27:156-166

Aukštesni depresijos ir nerimo rodikliai tiek moterų, tiek vyrų tarpe (Greil ir kt, 2016). 11 mokslinių straipsnių metaanalizės duomenimis - ženkliai aukštesni moterų nerimo ir depresijos rodikliai, palyginus su vaisingomis poromis (Fallahzadeh ir kt, 2019)

Liūdesys, depresiškumas, gyvenimo krizė, kontrolės praradimas (Mahlstedt ir kt, 1987)

Grėsmė tapatumui, tėvystės/motinstės tapatumo klausimas (Becker, 2000).

Savęs suvokimas kaip nepilnaverčio, netekties jausmai, jausmas, kad negebi to, kas kitiems lengvai pavyksta, tai veda į izoliaciją ir atsiribojimą (McCarthy, 2008)

Sielvarto patyrimas: kitų nepripažintas gedėjimas (skaudūs komentarai, ignoravimas, empatijos stoka iš kitų), nematoma netektis, kuomet negedima viešai, gedėjimas be socialinio palaikymo (McBain T., Reeves P, 2019)

Trauma ne visiems vienoda

- Lund R., Sejbaek CS., Christensen U., Schmidt L. The impact of social relations on the incidence of severe depressive symptoms among infertile women and men. *Human reproduction* 2009; 24:2810-2820
- Clarke LH., Martin-Matthews A., Matthews R. The continuity and discontinuity of the embodied self in infertility. *The Canadian review of sociology and anthropology* 2006;43:95-113
- Miles E., Ingram K., Kiewer W., James C. Predictors of distress in women being treated for infertility. *Journal of reproductive and infant psychology* 2009;27:238-257
- Exley C., Letherby. Managing a disrupted life-course: issues of identity and emotion work. *Health: an interdisciplinary journal for the social study of health, illness and medicine* 2001;5:112-132
- Greil AL., McQuillan J., Johnson KM., Slauson-Blevins KS., Shreffler KM. The hidden infertile: infertile women without pregnancy intent in the United States. *Fertility and Sterility* 2009; 93:2080-2083
- S. Peyvandi, S.H. Hosseini, M. Daneshpour, R. Mohammadpour, N. Qolami, The prevalence of depression, anxiety and marital satisfaction and related factors in infertile women referred to infertility clinics of Sari city in 2008. *J. Mazandaran Univ. Med. Sci.* 20 (80) (2011) 26–32.
- R. Omani-Samani, S. Maroufizadeh, A. Ghaheri, P. Amini, B. Navid, Reliability and validity of the Kansas Marital Satisfaction Scale (KMSS) in infertile people, *Middle East Fertil. Soc. J.* 23 (2018) 154–157.

Moterys (14,8 proc.) turi didesnę tikimybę nei vyrai (5,7 proc.) patirti sunkius depresijos simptomus (Lund ir kt, 2009)

Moterys nevaisingumo stigos patyrimą labiau apibrėžia nesėkmės susilaukti vaiko terminais, o vyrai – iššūkių vyriškumui terminais (Clarke ir kt, 2006)

Distresas didesnis, jei nevaisingos moterys patiria didesnę spaudimą iš aplinkos (Miles ir kt, 2009)

Kai kurios poros į nevaisingumą žiūri kaip į asmeninio augimo galimybę (Exley, Letherby. 2001)

Nevaisingos poros, kurios negali susilaukti vaikų: kurios tuo metu sąmoningai bandė pastoti, patyrė didesnę su nevaisingumui susijusį stresą nei tos, kurios tuo metu sąmoningai pastoti nebandė (Greil ir kt, 2009).

Nevaisingumo išeitys ir sprendimai. Kokios jų pasekmės?

- Greil AL., Schmidt L., Peterson B. Understanding and treating the psychosocial consequences of infertility. In: Wenzel A. (ed) *The Oxford handbook of perinatal psychology*, 2016
- Wischman T. Psychological impact of infertility and assisted reproduction. In: *Handbook of perinatal clinical psychology: from theory to practice*, 2020
- Xu H., Ouyang N., Li Y. et al. The effects of anxiety and depression on in vitro fertilization outcomes of infertile Chinese women. *Psychol Health Med* 2017; 22: 37–43
- Greil AL., McQuillan M., Lowry M., Shreffler KM. Infertility treatment and fertility-specific distress: A longitudinal analysis of a population-based sample of U.S. women. *Social Science & Medicine* 73 (2011) 876-894
- Verhaak GM., Smeenk JM., Evers AW., Kremer JA. Women's emotional adjustment to IVF: a systematic review of 25 years of research. *Human reproductive update* 2007;13:27-36.
- Dembinska A. Infertility treatment? Adoption? Remaining childless? Psychological consequences of each decision. *The European health psychologist* 2016;18:suppl.

Vidutiniškai, gyvų gimimų skaičius po vieno nevaisingumo gydymo ciklo moterims jaunesnėms nei 40 metų yra 15proc- 25 proc. (Greil ir kt, 2016). Po trijų IVF ciklų, 50 proc. porų vis dar nesulaukia gyvo naujagimio (Wischman, 2020)

39.4% pacientų pasireiškė nerimas ir 28.5% depresijos simptomai IVF procese (Xu ir kt, 2017)

Nevaisingumo gydymas sukėlė didesnę distresą nei pats nevaisingumas (Greil ir kt, 2011), JAV, National Survey of Fertility.

Pradedant IVF moterų emocinė būseną nežymiai skyrėsi nuo normos. Nesėkmingų IVF atvejais pasireiškė neigiamų emocijų padidėjimas, jis dalinai siejamas su nesėkmės baime (Verhaak ir kt, 2007)

Įsivaikinusių motinų emocinė būklė ir adaptacija geresnė, palyginus su nevaisingumo gydymo procese esančiomis bei be vaikų likti nusprendusiomis moterimis (Dembinska, 2016).

Nevaisingumo išeitys ir sprendimai. Kokios jų pasekmės?

- McQuillan, Greil AL, White L, Jacob M. Frustrated fertility: infertility and psychological distress among women. *Journal of marriage and family* 2003; 65:1007-1018
- Peterson BD., Pirritano M., Christensen U., Boivin J., Block J., Schmidt. The longitudinal impact of partner coping in couples following 5 years of unsuccessful fertility treatments. *Human reproduction* 2009; 24:1656-1666
- Diamond D., Diamond M. Understanding and treating the psychosocial consequences of pregnancy loss. In: Wenzel (Ed). *Handbook of perinatal clinical psychology – from theory to practice*. 2020
- Chandra A, Stephen EH. Fertil Steril. Infertility service use among U.S. women: 1995 and 2002. 2010 Feb; 93(3):725-36

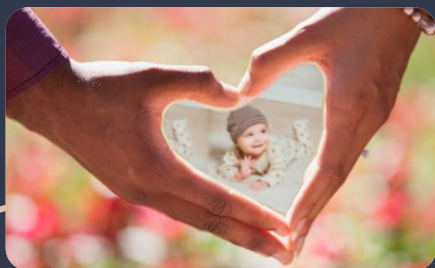
Kai kurių autorių teigimu, tyrimuose dažniausiai tiriamos moterys pasirinkusios gydymą klinikose, tačiau tai neatspindi visos nevaisingų moterų populiacijos (Greil ir kiti, 2011; Greil ir McQuillan, 2004).

Ilgalaikės neigiamos nevaisingumo pasekmės pasireiškė tik toms poroms, kurios neturėjo biologinių ar įvaikintų vaikų (McQuillan ir kt, 2003).

5 metų ilgalaikis tyrimas nevaisingų pacientų (dauguma nutraukė gydymą), kurie nesusilaukė biologinių vaikų ir neįsivaikino: su laiku su nevaisingumu susijęs asmeninis stresas mažėjo, o santuokinis - stiprėjo (Peterson ir kt, 2009).

Persileidimai: psichologinės pasekmės - gedėjimas, kartais komplikuoatas, depresijos simptomai, potrauminio streso sutrikimo simptomai, nerimas (Diamond, Diamond, 2016).

Klausimai diskusijai

Nevaisingumas - kas lemia skirtingas reakcijas ir sprendimus?

- Kokia asmens, poros įtaka?
- Kokia aplinkinių, visuomenės įtaka?
- Koks specialistų vaidmuo? Gydytojų? Psichologų?